

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”

Хобта В.М., Бондарєва І.О., Селезньова Н.О., Руднєва О.Ю.

МОНОГРАФІЯ

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ
ПІДПРИЄМСТВА

Донецьк 2012

УДК 65.012.34

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет» (протокол № 9 від 21 жовтня 2011р.)

Рецензенти: д.е.н., проф. Дементьєв В.В.
д.е.н., проф. Кузьменко Л.М.

Хобта В.М., Бондарєва І.О., Селезньова Н.О., Руднєва О.Ю.

Розвиток системи управління матеріальними ресурсами підприємства: Монографія. – Донецьк: «Друкінфо», – 2012. – 143 с.

У монографії викладено теоретичні основи управління матеріальними ресурсами підприємства. Наведено еколого-економічну оцінку системи управління матеріальними потоками підприємства. Запропоновано конкретні рекомендації щодо розвитку системи управління матеріальними потоками підприємства, а, зокрема, підхід до контролю якості управління рухом матеріального потоку промислового підприємства, рекомендації щодо еколого-економічної оцінки життєвого циклу готової продукції та підвищення конкурентної позиції підприємства за рахунок удосконалення управління матеріальними ресурсами.

Монографія буде корисною для працівників наукової сфери, викладачів, студентів та фахівців підприємств, що професійно опановують еколого-економічні проблеми управління матеріальними ресурсами промислових підприємств.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сучасні економічні та екологічні проблеми використання матеріальних ресурсів у промисловому виробництві	6
1.2. Сутність матеріальних потоків та її трансформація в сучасних умовах обмеженості природних ресурсів	26
1.3. Використання логістичної концепції для розвитку системи управління матеріальними ресурсами підприємства	38
РОЗДІЛ 2. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	51
2.1. Фактори, які впливають на формування матеріального потоку	51
2.2. Оцінка матеріального потоку промислового підприємства	59
2.3. Методи ідентифікації екологічних аспектів при використанні матеріальних ресурсів у виробництві	73
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	83
3.1. Контроль якості управління рухом матеріального потоку промислового підприємства	83
3.2. Рекомендації щодо еколого-економічної оцінки життєвого циклу готової продукції	97
3.3. Підвищення конкурентної позиції підприємства за рахунок удосконалення управління матеріальними ресурсами підприємства	113
ВИСНОВКИ	126
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	129

ВСТУП

Масштаби і темпи розвитку економіки України значною мірою визначаються станом і результатами діяльності промислових підприємств. В той же час, в Україні більше 30% промислових підприємств є збитковими, що обумовлює необхідність прийняття дієвих заходів для покращення їх фінансово-економічного стану. Поряд з цим зростання економічної активності промислового виробництва призводить до погіршення якості довкілля. За оцінками експертів, щорічні втрати країни від нерационального природокористування і забруднення навколишнього середовища становлять від 15 до 20% її національного доходу, і нарощування обсягів виробництва при існуючих підходах до використання природних ресурсів веде до екологічної катастрофи. Забезпечення економічного зростання при одночасному зменшенні деструктивного впливу виробничої діяльності на довкілля обумовлює необхідність суттєвих перетворень в системі управління підприємствами, які б супроводжувалися підвищенням уваги до екологічних аспектів, вивченням можливостей переорієнтації виробництва на енергозберігаючі і ресурсозаощаджувальні технології. Для підприємств ці проблеми набувають особливого значення на загальному фоні зношеності основних виробничих фондів, недосконалості технологій та недостатності коштів на їх оновлення.

З огляду на достатньо високу матеріалоємність та енергоємність процесів, значна кількість резервів підвищення ефективності функціонування підприємств міститься саме в сфері використання ресурсів. Таким чином, один з пріоритетних напрямків покращення їх економічного стану знаходиться в сфері удосконалення системи управління матеріальними ресурсами з урахуванням необхідності регулювання екологічних наслідків виробництва, які б, з одного боку, забезпечили можливість зменшення конфліктності взаємодії підприємства з навколишнім природним середовищем, а з іншого – сприяли покращенню фінансово-економічних результатів.

Оскільки традиційні методи управління не в повній мірі забезпечують ефективне господарювання, виникає необхідність впровадження сучасних підходів

до управління матеріальними ресурсами, серед яких значне місце займає логістичний.

Вагомий внесок у дослідження логістичних систем управління матеріальними потоками промислових підприємств, застосування принципів та методів логістики здійснено такими зарубіжними вченими, як Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Д. Ламбер, Е. Мате, Дж.Р. Сток, Д. Тискье, Д. Уотерс, Р. Шапіро. За останні роки цілий ряд наукових праць з проблем управління матеріальними потоками було опубліковано українськими вченими, зокрема, І. Воркутом, З. Каїрою, С. Кошеленко, Є. Крикавським, М. Окландером, О. Тридідом, Н. Чухрай, а також російськими авторами – А. Альбековим, А. Гаджинським, М. Гордоном, С. Карнауховим, І. Леншиним, Л. Міротіним, Ю. Нерушем, А. Семененком, А. Смаховим, І. Ташбаєвим. Проблеми управління матеріальними потоками промислового підприємства, які в значній мірі обумовлені мінливістю зовнішнього та внутрішнього середовища, особливостями організації процесів управління рухом матеріальних потоків, необхідністю екологізації виробництва, потребують подальшого розгляду та пошуку шляхів їх вирішення. Тому важливим завданням є обґрунтування теоретичних засад і розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування та розвитку системи управління матеріальними потоками промислового підприємства для покращення результатів його діяльності та підвищення екологічної чистоти виробництва.

Відповідно до мети в дослідженні поставлено та вирішено такі завдання:

проаналізовано в комплексі економічні та екологічні результати діяльності підприємств та встановлено тенденції їх розвитку, визначено необхідність подальшого вдосконалення теоретичних основ і практичного інструментарію щодо управління їх матеріальними потоками;

уточнено економічну сутність матеріальних потоків підприємства та особливості їх формування в умовах обмеженості природних ресурсів;

запропоновано напрямки удосконалення логістичної системи управління матеріальними потоками підприємства;

проаналізовано проблеми, особливості і фактори формування матеріального

потоків підприємств;

розроблено систему показників оцінки матеріальних потоків промислового підприємства;

запропоновано методи ідентифікації екологічних аспектів при використанні матеріальних ресурсів;

обґрунтовано рекомендації з удосконалення системи управління матеріальними потоками підприємства;

запропоновано науковий підхід до оцінки якості управління рухом матеріальних потоків підприємства;

розроблено рекомендації щодо еколого-економічної оцінки життєвого циклу готової продукції;

сформовано пропозиції щодо обґрунтування впливу управління рухом матеріального потоку на фінансові результати діяльності підприємства та підвищення його конкурентної позиції.

Вирішення вказаних задач здійснено на базі підприємств машинобудівного комплексу, який забезпечує всі інші сфери економіки засобами виробництва та характеризується високою матеріалоемністю продукції (питома вага матеріальних складових в структурі операційних витрат близько 70%).

Монографія буде корисною для працівників наукової сфери, викладачів, студентів та фахівців підприємств, що професійно опановують еколого-економічні проблеми управління матеріальними ресурсами промислових підприємств.

ВИСНОВКИ

Загальні тенденції розвитку промислових підприємств у 2000-2009 рр. свідчать про погіршення еколого-економічних показників їх господарської діяльності. Особливо гостро ці тенденції проявились на підприємствах машинобудівного комплексу, які забезпечують засобами виробництва інші галузі національної економіки. Одним з можливих шляхів поліпшення положення підприємств машинобудування є удосконалення системи управління матеріальними ресурсами підприємства за рахунок активізації впровадження логістичного підходу до управління поточковими процесами на підприємстві.

Удосконалення сутності матеріального потоку як об'єкта управління в логістиці через розкриття динамічності його властивостей у мінливому середовищі і послідовності зміни його уречевленої форми в межах логістичної системи стало підґрунтям для подальшої розробки системи показників оцінки матеріального потоку.

На відміну від традиційного подання логістичної системи управління ресурсами виробництва як сукупності окремих елементів логістичного ланцюга, пов'язаних між собою виробничим процесом, конкретизовано характер взаємозв'язків і місце логістичної служби, яка за допомогою конкретних інструментів та інформаційного забезпечення виконує управлінські функції. Визначення логістичної системи підприємства саме в такому вигляді відповідає основним принципам системного підходу та підвищує обґрунтованість прийняття рішень щодо просування матеріального потоку між ланками логістичного ланцюга промислового підприємства.

Результати дисперсійного аналізу на основі статистичної обробки даних 16 підприємств машинобудівної галузі дозволили встановити, що у 16% випадків зміна залишків запасів обумовлена зміною фінансових результатів діяльності підприємства. Це підтверджує необхідність розробки тактичних та стратегічних рішень з управління розміром, структурою та рухом матеріального потоку.

Класифікація показників оцінки матеріального потоку за трьома ознаками –

рівнем запасів, ефективністю використання ресурсів та рівнем сервісу – доповнена ще однією групою за ознакою якості руху. До даної групи віднесено показники синхронності, ритмічності та рівномірності, що характеризують динамічні якісні властивості руху. Для вирівнювання швидкості руху потоку за окремими ланками логістичного ланцюга з врахуванням технологічних особливостей виробництва запропоновано використовувати показник оцінки якості руху – інтенсивність руху. Цей показник розраховується за окремими етапами просування потоку і характеризує кількість матеріалів, що рухаються в одиницю часу в межах цього потоку з врахуванням технологічних особливостей виробництва. Співставлення значень інтенсивності за всіма ланками логістичного ланцюга надає можливість оцінити якість просування матеріального потоку за рахунок виявлення «вузьких місць» з наступною розробкою та реалізацією адекватних заходів щодо їх усунення.

Зниження екодеструктивного впливу промислового виробництва на навколишнє природне середовище можливе через ідентифікацію важливих екологічних аспектів на кожному етапі просування матеріальних ресурсів з використанням процесного підходу. При цьому доцільно використовувати екологічні баланси та розроблену авторами «карту контрольних точок забруднення», яка є підсумком результатів аналізу матеріального балансу, складеного за технологічними процесами машинобудівного підприємства.

Контролювати потоковий процес необхідно з точки зору його якості – руху потоку без утворення «вузьких місць». Для оцінки якості рекомендовано використовувати показник інтенсивності руху, який дозволяє оцінити якість управління просуванням матеріального потоку за рахунок порівняння його фактичного значення на окремих ланках логістичного ланцюга. Використання карт контролю якості дозволяє визначати напрямки покращення якості управління рухом матеріального потоку на певних стадіях виробничого процесу за рахунок виявлення «вузьких місць».

Покращенню характеристик екологічності готової продукції промислового підприємства, як кінцевої стадії руху матеріального потоку, передують еколого-економічна оцінка її життєвого циклу, яка дозволяє виявляти ключові напрямки

екологізації виробу через внесення змін у технологію з метою зниження показників матеріалоемності, відходоемності, енергоемності виробництва; формувати вимоги до нових виробів, які знаходяться на стадії проектування, коли покращення технічних параметрів продукції не повинно відбуватися за рахунок погіршення її екологічних характеристик;

Розвиток системи управління рухом матеріального потоку з урахуванням особливостей конкретного виробничого процесу підприємства та вимог до екологізації виробництва сприяє покращенню фінансового стану та призводить до підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаев Ю. В. Обеспечение ритмичности машиностроительного производства: Организационно-экономические аспекты: Монография / Ю.В. Адаев / Под ред. О.Г. Туровца. – Пенза : Изд-во Пенз. гос. техн. ун-та, 1996. – 153 с.
2. Акофф Рассел Л. Акофф о менеджменте / Р. Акофф; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2002. – 448с.
3. Александров И.А. Метод оценки конкурентоспособности промышленной продукции с учетом экологического фактора / И.А. Александров, А.Ф. Бурук // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – Вип. 33-1. – 2008. – С. 90-98.
4. Александров И.А. Дефиниция понятия «Устойчивое развитие» / И.А. Александров, А.В. Половян, А. Окуловская // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – Випуск 33-2. – 2008. – С. 5-12.
5. Альбеков А. У. Коммерческая логистика / А.У. Альбеков, О.А. Митько – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 416 с.
6. Амітан В.Н. Логістизація процесів в організаційно-економічних системах / В.Н. Амітан, Р.Р. Ларіна, В.Л. Пілюшенко – Донецьк : Ін-т екон.-прав. досліджень НАН України, 2003. – 73 с.
7. Амоша А. Теоретические основы логистического управления / А. Амоша // Проблемы теории и практики управления. – 2005. - № 8. – С. 93 - 95.
8. Аникин Б.А. Практикум по логистике : [учебное пособие для вузов] / Б.А. Аникин, В.В. Дыбская, Б.К. Плоткин / Под ред. Б.А. Аникина, Гос. ун-т управления и др. — [2-е изд., перераб. и доп.] — М. : ИНФРА-М, 2006 . — 276 с.
9. Аніщенко В.О. Еколого-економічний аналіз в системі управління природокористуванням на підприємстві / В.О. Аніщенко, В.Г. Маргасова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 6 (72). – С. 39-47.
10. Архипов А.В. Анализ и моделирование материальных потоков на промышленном предприятии / А.В.Архипов, Ф.Ф.Бездудный, О.С. Мельникова // Индустрия. – 2006. - №1. – С. 15-21.

11. Бадрак А.С. Механізми матеріально-фінансового забезпечення екологічних проблем промисловості / А.С. Бадрак // Економіка промисловості. – 2002. – № 2 (16). – С. 134-140.

12. Барбанова С. Загрязнение окружающей среды: управление издержками / С. Барбанова // Проблемы теории и практики управления. – 2007. – № 12. – С. 60-65.

13. Бауэрсокс Дональд Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Бауэрсокс Дональд Дж., Клосс Дейвид Дж.; пер. с англ. – М. : Олимп-Бизнес, 2001. – 640 с.

14. Басенко О.В. Визначення запасів та їхньої класифікації на підприємствах текстильної промисловості / О.В. Басенко // Економіка підприємства. – 2005. – №1(43). – С. 119-125.

15. Белов Л.Б. Использование системы сбалансированных показателей для оценки эффективности логистики снабжения / Л.Б. Белов // Логистика и управление цепями поставок. – 2004. – №4-5. – С. 21-29.

16. Бондарева І.О. Управління виробничими запасами на підприємстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / І.О. Бондарева. - Донецьк, 2003. – 19 с.

17. Бондарева І.О. Аналіз формування запасів підприємств машинобудівної промисловості Донецької області / І.О. Бондарева, Н.О. Селезньова // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 36-1. – Донецьк : ДонНТУ, 2009. – С. 139-146.

18. Бондарева І.О. Систематизація показників оцінки матеріального потоку підприємства / І.О. Бондарева, Н.О. Селезньова // Вісник Хмельницького Національного університету. – Хмельницький : Видавництво Хмельницького національного університету, 2009.- – №6.- Т. 3. «Економічні науки». – С. 178-182.

177. Бондарева І.О. Застосування карт контролю якості при управлінні рухом матеріального потоку машинобудівного підприємства / І.О. Бондарева, Н.О. Селезньова // Журнал «Схід», 2010. - №4 (104). – С. 12-17.

19. Бондаренко Л.М. Організаційно-економічний механізм управління матеріальним потоком промислового підприємства (на прикладі машинобудівних

підприємств з дрібносерійним і одиничним характером виробництва): дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Бондаренко Лариса Михайлівна. — Донецьк, 1998. — 222 с.

20. Борзенков С.В. Формування системи внутрішньовиробничої логістики підприємства з безперервним характером виробництва: дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Борзенков Сергій Валерійович. — Донецьк, 2004. — 212 с.

21. Бородин А. Механизмы реализации эколого-экономического управления / А. Бородин // Проблемы теории и практики управления. — 2006. — № 6. — С. 112-123.

22. Бохан А.В. Визначальні принципи екологізації підприємництва в сучасних умовах трансформації суспільства / А.В. Бохан // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 9 (75). — С. 153-160.

23. Булеев И.П. Теоретические аспекты и практический опыт решения современных проблем развития предприятий и новых экономических структур (по материалам конференции) / И.П. Булеев, Н.Е. Брюховецкая // Економіка промисловості. — 2004. - №2. — С. 168-173.

24. Буравлев Ю.М. Промислова екологія і технології основних виробництв / Ю.М. Буравлев, О.Б. Ступін, О.Г. Милославський. — Донецьк: ДонНТУ, 2008. — 568 с.

25. Бурдин А.Г. Развитие транспорта и логистики: выявление и оценка синергетических эффектов / А.Г. Бурдин, Е.В. Бурдина, И.Г. Жданова — СПб. : СПбГИЭУ, 2006. — 245 с.

26. Бутрин А.Г. Управление материальными, финансовыми и информационными потоками на промышленном предприятии: [монография] / А.Г. Бутрин — Челябинск : ЮУрГУ, 1999. — 108 с.

27. Веклич О. Экологический фактор формирования конкурентоспособности национальной экономики / О. Веклич // Экономика Украины. — 2005. — № 12. — С. 65-72.

28. Веклич О. Современное состояние и эффективность экономического механизма экологического регулирования / О. Веклич // Экономика Украины. — 2003. — № 10. — С. 62-73.

29. Выварец К.А. Исследование тенденций изменения экономической и

экологической эффективности функционирования промышленности / К.А. Выварец // Вестник УГТУ, 2007. – № 1. – С. 50-58.

30. Гаджинский А.М. Практикум по логистике / А.М. Гаджинский – [2-е изд., перераб. и доп.] – М. : Маркетинг, 2001. – 180 с.

31. Гахович Н. Состояние и проблемы экологизации промышленного производства / Н. Гахович // Экономика Украины. – 2008. – № 4. – С. 73-81.

32. Геттинг Б. Международная производственная кооперация в промышленности: Роль логистики в усилении конкурентоспособности хозяйственных структур / Б. Геттинг – М. : Дело, 2000. – 126 с.

33. Гончарук А.Г. Эффективность экономики Украины: анализ и прогнозирование: [монография] / А.Г. Гончарук – О. : Астропринт, 2005. – 332 с.

34. Гордон М.П. Функции и развитие логистики в сфере товарообращения / М.П. Гордон // РИСК. – 1993. – № 1. – С. 38-44.

35. ГОСТ Р ИСО 9001-2001. Система качества. Требования. – М. : Изд-во стандартов, 2001. – 22 с.

36. Гриньова В.М. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності : [монография] / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда; за заг ред. В.М. Гриньової. – Х. : ХДЕУ, 2002. – 464 с.

37. Данилишин Б. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку / Б. Данилишин, О. Веклич // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 13-23.

38. Демурин А.С. Теория управления качеством: теоретические и прикладные проблемы систем менеджмента качества процессов, продукции и услуг: [монография] / А.С. Демурин– СПб. : СПбГИЭУ, 2006. – 156 с.

39. Джеймс С. Джонсон. Современная логистика / Джеймс Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Дэниел Л. Вордлоу, Поль Р. Мэрфи; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2002. – 624 с.

40. Довба М.О. Теоретико-методичні підходи до проектування логістичних систем / М.О. Довба, Н.В. Чернописька // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности – [Сб. науч. тр.: В

Зт.] / НАН України. Ін-т економіки пром-сти; Редкол.: І.П. Булеев – Донецьк, 2004. – Т.3. – С. 340-348.

41. Дыбская В.В. Логистика складирования для практиков : [монография] / В.В. Дыбская — М. : Альфа-пресс, 2005 . — 208 с.

42. Екологічне управління: підручник / [В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін.]. — К.: Либідь, 2004. — 432 с.

43. Экология и экономика природопользования / [Э.В. Гирусов, С.Н. Бобылев, А.Л. Новоселов, Н.В. Чепурных]; под ред. проф. Э.В. Гирусова, проф. В.Н. Лопатина. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Единство, 2002. — 519 с.

44. Экономико-экологический рейтинг в системе управления предприятием: [монография] / А.А. Садеков, О.Б. Балакай, А.В. Половян, А.В. Родионов. — Донецк: ДонНУЭТ, 2008. — 173 с.

45. Железняк В.Ю. Вартість циклу замовлення як фактор вибору постачальника / В.Ю. Железняк // Вісник Технологічного університету Поділля. Сер. : Економічні науки. — 2004. - №5. - Т.2. - С. 178-180.

46. Жуковская И.В. Управление развитием потенциала предприятий машиностроительного комплекса / И.В. Жуковская, А.А. Афанасьев // Вестник Казанского технологического университета. — 2009. - №1. — С. 108-114.

47. Иванов Д.О. Управление логистико-ориентированными предприятиями / Д.О. Иванов // Машиностроитель : Научно-технический журнал. - М. : Виращ-Центр. - 2006. - № 8. — С. 2 - 8.

48. Ілляшенко С.М. Управління екологічними ризиками інновацій: монографія / С.М. Ілляшенко, В.В. Божкова; за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. — Суми: ВТД “Університетська книга”, 2004. — 214 с.

49. Каира З.С. Основы логистики : [учеб. пособие] / З.С. Каира, А.А. Лукьянченко, А.И. Омелянчук ; Донец. гос. акад. упр. — Донецк : Юго-Восток, Лтд, 2003 . — 522 с.

50. Каира З.С. Прикладные методы исследований в маркетинге и логистике / З.С. Каира, С.С. Гребёнкин, Е.В. Иванова, И.В. Шипунова // Вісник Криворізького

технічного університету / Збірник наукових праць. - Вип.22. – Кривий Ріг, 2008.- С.262-266.

51. Каїра З.С. Логістичні стратегії діяльності підприємств : [монографія] / З.С. Каїра. – Донецьк : ВІК, 2007. – 311 с.

52. Каїра З.С. Аналіз фінансових методів оцінки та вибору альтернативних інвестиційних проектів / З.С. Каїра, О.В. Іванова // Управління інноваційними проектами та об'єктами інтелектуальної власності : зб. праць Донецького державного університету управління : серія «Державне управління» - Донецьк, - 2010.-Т.ХІ, вип.148. - С.114-120.

53. Кальченко А.Г. Логістика : [навчальний посібник] / А.Г. Кальченко. – К. : КНЕУ, 2002. – 148 с.

54. Карабаза І.А. Логістичний підхід до управління виробничими запасами підприємств / І.А. Карабаза // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ : ДНУ. - 2004. – Вип.187,т.1. - С. 84-89.

55. Карп І. М. Роль інтегрованої логістики в управлінні підприємством / І.М. Карп // Актуальні проблеми економіки : Науковий економічний журнал. - К. : ВНЗ "Нац. акад. упр." (Україна) .- 2004. - № 2. . – С. 166-171.

56. Карп І.М. Застосування логістичного підходу в управлінні промисловим підприємством / І.М. Карп // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - № 4(46). – С. 27-34.

57. Кинг В. Системный анализ и целевое управление: пер. с англ. / В. Кинг, Д. Клиланд – М. : Сов. радио, 1974. – 280 с.

58. Козак В. До обґрунтування поєднання сучасних маркетингових та логістичних систем / В. Козак, О. Радецька // Економіст. – 2003. - № 12. – С. 51-53.

59. Кожейкина Е. Выбор поставщика материальных ресурсов / Е. Кожейкина // РИСК. – 2005. - №1. – С. 41-43.

60. Колобов А.А. Логистические подходы к управлению материальными запасами промышленного предприятия в условиях рынка / А.А. Колобов, В.Т. Корнеев, А.А. Степанов // Вестник машиностроения. – 2005. – № 10. – С. 74-76.

61. Коніщева Н.Й. Управління логістичною діяльністю промислових підприємств / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Економіка промисловості. – 2005. - №1(27). – С. 114- 123.
62. Каплан Р. Система сбалансированных показателей. От стратегии к действию / Р. Каплан, Д. Нортон. – М. : Олимп-Бизнес, 2003. – 438 с.
63. Король С. Внешняя окружающая среда организации как фактор роста ее эффективности / С. Король, Р.М. Хусейн // Проблемы теории и практики управления. – 2003. - №2. – С. 199-122.
64. Кошеленко С. В. Управління запасами товарно-матеріальних цінностей підприємств (за матеріалами підприємств обробної промисловості Черкаського регіону): дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / С. В. Кошеленко. — К., 2008. — 175 с.
65. Кошеленко С.В. Економічний механізм стратегічного управління запасами / В.І. Хомяков, С.В. Кошеленко, І.В. Бакум // Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Випуск 17 – Черкаси : ЧДТУ, 2007. - С.14-19.
66. Крикавський Є.В. Логістика підприємства: [навчальний посібник] / Є.В. Крикавський – Львів : Вид-во держ. ун-ту «Львівська політехніка», 1999. – 160 с.
67. Кристофер М. Логистика в управлении цепочками поставок / М. Кристофер , под. общ. ред. В.С. Лукинського. – СПб. : Питер, 2004. – 316 с.
68. Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами : [навчальний посібник] / О.В. Крушельницька – К. : Кондор, 2007. – 162 с.
69. Кузнецова М. Тенденции и закономерности управления запасами / М. Кузнецова // Проблемы теории и практики управления.– 2006. - №11 - С. 63-71.
70. Лактионова О.Е. Модели формирования микрологистических систем в отечественной экономике / О.Е. Лактионова // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности : Сб. науч. тр.: В 3т. / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти; Редкол.: И.П. Булеев (отв.ред.) и др. – Донецк, 2004. – Т.3. – С. 219-224.
71. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия: [монография] / Е.В. Лапин. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 360 с.

72. Ларина Р.Р. Логистика в управлении организационно-экономическими системами. Монография / Р.Р. Ларина, В.Л. Пилушенко, В.Н. Амитан – Донецк : Изд. ВИК, 2003. – 239 с.
73. Леншин И.А. Логистика. В 2 ч.: Ч. 1. / И.А. Леншин, Ю.И. Смольняков – М. : Машиностроение, 1996. – 246 с.
74. Линдерс Майкл Р Управление снабжением и запасами. Логистика / М.Р. Линдерс, Х.Е. Фирон . – СПб. : Виктория-плюс, 2002 . – 768 с.
75. Лифар В.В. Розробка логістичної системи управління закупками і розподілом на великому промисловому підприємстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / В.В. Лифар. — Д., 2003. — 18 с.
76. Лукинский В.М. Модели и методы теории логистики / В.М. Лукинский – СПб. : Питер, 2003. – 358 с.
77. Луценко І. Концептуальні засади та функції логістики / І. Луценко // Вісник Київського нац. Торговельно-економічного ун-ту. – 2003. - №4. – С. 29-34.
78. Луценко І.С. Формування логістичних систем на ринку меблів: дис. ... канд. екон. наук : 08.06.02 / Луценко Ірина Сергіївна. — К., 2001. — 226 с.
79. Макагон Ю.В. Стратегии повышения конкурентоспособности машиностроительной продукции: международный аспект / Ю.В. Макагон, Т.С. Медведкин // Экономика промышленности. – 2005. - № 5 (31). – С. 40-55.
80. Макаренко М.В. Фактори позитивного впливу на ефективне функціонування підприємств машинобудівного комплексу України / М.В. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - № 3 (33). – С. 108-118.
81. Мате Э. Логистика / Э. Мате, Д. Тискье; пер. с франц. под ред. Н.В. Куприенко. – СПб. : Нева, 2003. – 128 с.
82. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: [підручник] / Л.Г. Мельник. – [3-тє вид., випр. і допов.]. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 367 с.
83. Мельник Л.Г. Существует ли взаимосвязь между доходами в обществе и загрязнением среды? / Л.Г. Мельник, С. Маслова // Економіка України. – 1999. – № 8. – С. 62-64.

84. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Фр. Хедоури; пер. с англ. – М. : Дело, 1997. – 486 с.
85. Миротин Л.Б. Эффективная логистика / Л.Б.Миротин, Ы.Э. Ташбаев, О.Г. Порошина – М. : Экзамен, 2002 . – 160 с.
86. Монден Я. «Тоёта»: методы эффективного управления: Сокр. пер. с англ. / Научн. ред. А. Р. Бенедиктов, В. В. Мотылев. – М. : Экономика, 1989. – 172 с.
87. Нагловский С.Н. Логистика проектирования и менеджмента производственно-коммерческих систем / С.Н. Нагловский. – Калуга : Манускрипт, 2002 . – 336 с.
88. Наумов В.Э. Экономика и организация логистики снабжения на металлургических предприятиях / В.Э. Наумов, И.В. Пастернак, А.С. Портнов // Металлург. – 2003. - №8. – С. 30-33.
89. Николайчук В.Е. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция) : [монография] / В.Е. Николайчук, В.Г. Кузнецов–Донецк : ДонГУ, 1999. – 413 с.
90. Неруш Ю.М. Логистика в схемах и таблицах : [учеб.пособие] / Ю.М. Неруш– М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 192 с.
91. Ожегов С.И. Словарь русского языка : Ок.57000 слов / Под ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – [19-е изд.,испр.] – М : Рус.яз., 1987.- 750 с.
92. Окландер М.А. Логистический сервис и методика расчета логистических затрат / М.А. Окландер // Экономика Украины – 1998, №8. – С. 85-87.
93. Окландер М.А. Контуры экономической логистики / М.А. Окландер – К. : Наукова думка, 2000. – 176 с.
94. Окландер М.А. Формування логістичних систем підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.06.01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / М.А. Окландер. — О., 2003. — 39 с.
95. Омельченко И.Н. Логистическая система – основа создания эффективно действующих предприятий / И.Н. Омельченко, А.Б. Саврасов // Вестник машиностроения. – 2005. - №6. – С. 81 – 86.

96. Омельченко В. Умови та принципи створення логістичної інфраструктури в перехідній економіці України / В. Омельченко // Регіональна економіка. – 2004. – № 1. – С. 194-198.

97. Онишко С.В. Оцінка якості зростання економіки України / С.В. Онишко // Проблеми економіки. – 2005. - № 5. – С. 5–11.

98. Операційні витрати з реалізованої продукції, робіт, послуг в економіці Донецької області в 2009 році. Експрес-випуск. – Д.: Головне управління статистики у Донецькій області, 2010. – 6 с.

99. О работе машиностроительных предприятий Донецкой области. Экономический доклад. – Д.: Главное управление статистики в Донецкой области, 2009. – 7 с.

100. Осовцев В. Определение материальной и финансовой проводимости логистической цепи / В. Осовцев // РИСК. – 2005. - №1. – С. 28-30.

101. Петрина М. Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України / М. Петрина // Економіка України. – 2006. – № 8 (537). – С. 35–40.

102. Плахута А.А. Управление логистическими процессами на промышленных предприятиях : [монография] / А.А. Плахута, И.Л. Решетникова. – Луганск : ВНУ им. В. Даля, 2003. – 195 с.

103. Плахута Г. А. Управління логістичними процесами на підприємствах з дискретним характером виробництва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.02 «Підприємництво, менеджмент та маркетинг» / Г.А. Плахута. — Луганськ, 2001. — 25 с.

104. Промисловість Донецької області в 2008 році. Статистичний збірник за 2008 р. – Д.: Головне управління статистики у Донецькій області, 2009. – 90с.

105. Промисловість Донецької області в 2009 році. Статистичний збірник за 2009 р. – Д.: Головне управління статистики у Донецькій області, 2010. – 88с.

106. Про підсумки роботи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України у 2006 році та головні завдання на 2007 рік // Екологічний вісник, № 1. – С. 12-18.

107. Пурлик И. Рынок инвестиционных товаров и логистика : [монография] / И. Пурлик — М. : Междунар. ун-т бизнеса и управления, 1997 . — 192 с.
108. Пустовойт О. Кількісна та якісна складові економічного розвитку України: управлінські аспекти / О. Пустовойт // Економіка України.—2006. — № 2(531).—С. 20–26.
109. Ріль З. П. Організаційно-економічний механізм логістичного управління матеріальними потоками в умовах перехідної економіки: дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03 / Ріль Зоряна Петрівна. — Л., 2000. — 189 с.
110. Родіонов О.В. Особливості екологічного менеджменту в життєвому циклі виробів підприємств / О.В. Родіонов // Економіка. Менеджмент. Підприємництво: зб. наук. праць. — 2006. — Вип. 15. — С. 178-185.
111. Савчук А.В. Актуальные вопросы интеграции предприятий машиностроения Украины в мировое экономическое пространство / А.В. Савчук, В.Ю. Горчаков // Экономика промышленности. — 2005. - № 5 (31). — С. 22-26.
112. Савчук А.В. Машиностроение Украины: современное состояние и факторы инновационного развития / А.В. Савчук // Экономика промышленности. — 2004. - № 3 (25). — С. 32-43.
113. Садеков А.А. Механизмы эколого-экономического управления предприятием: монография /А.А. Садеков — Х.: Издательский дом «ИНЖЭК», 2004. — 224 с.
114. Саркисов С.В. Управление логистикой : [учебное пособие] / С.В. Саркисов. — М. : Дело, 2004, - 368 с.
115. Семененко А.И. Логистика. Основы теории: [учебное пособие] / А.И.Семененко, В.И.Сергеев — СПб. : Союз, 2003. — 544 с.
116. Сергеев В.И. Логистика в бизнесе / В.И. Сергеев — М. : ИНФРА-М, 2001 . — 608 с.
117. Сіренко І.В. Управління матеріальними потоками промислового підприємства на основі логістичного підходу: дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Сіренко Ігор Вікторович. — Миколаїв, 2002. — 210 с.

118. Сірко Ю.В. Моделювання системи управління логістичними потоками машинобудівних підприємств: дис. ... канд. екон. наук : 08.03.02 / Сірко Юлія Вікторівна. — Донецьк, 2006. — 230 с.

119. Сигел Эндрю. Практическая бизнес-статистика / Сигел Эндрю – М. : Вильямс, 2002. – 1056 с.

120. Системы экологического менеджмента для практиков / [Дайман С.Ю., Островкова Т.В., Заика Е.А., Сокогнова Т.В.]; под. ред. С.Ю. Даймана. – М.: Изд-во РХТУ им. Менделеева, 2004. – 248 с.

121. Системы управління якістю. Основні положення та словник : ДСТУ ISO 9000:2000, IDT. – [Чинний від 2001-27-06]. – К. : Держстандарт України, 2001. – 34 с.

122. Системологія на транспорті: [підручник: у 5 книгах] / за заг ред. М.Ф. Дмитриченка – К. : Знання України, 2005. - - Кн. III: Дослідження операцій у транспортних системах/ Е.В. Гаврилов, М.Ф. Дмитриченко, В.К. Доля – 2009. – 375 с.

123. Смирнов И.Г. Проблемы и методы эффективного управления запасами в логистических системах / И. Г. Смирнов // Дистрибуция и логистика. – 2003. - №4. – С. 6-22.

124. Сотник И. О макроэкономических последствиях ресурсосбережения / И. Сотник // Экономика Украины. – 2009. – № 10. – С. 27-35.

125. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: Навчальний посібник / [Н.В. Караєва, Р.В. Коран, Т.А. Коцко та ін.]; за заг.ред. І.В. Недіна. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2008. – 384 с.

126. Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України; За ред. О.Г.Осауленка; Відп. за вип. П. П. Забродський. – К. : Консультант, 2007. – 548 с.

127. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України; За ред. О.Г.Осауленка; Відп. за вип. П. П. Забродський. – К. : Консультант, 2008. – 557 с.

128. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України; За ред. О.Г.Осауленка; Відп. за вип. П. П. Забродський. – К. : Консультант, 2009. – 580 с.

129. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України; За ред. О.Г.Осауленка; Відп. за вип. П. П. Забродський. – К. : Консультант, 2010. – 576 с.

130. Супруненко С. Економічні аспекти сталого розвитку та роль концепції чистішого виробництва в екологізації економіки / С. Супруненко // Екологічний вісник. – 2005. – № 6. – С. 29-31.

131. Таньков К.М. Виробнича логістика : [навчальний посібник] / К.М. Таньков, О.М. Тридід, Т.О. Колодизєва – [2-ге вид., пер.] – Х. : ІНЖЕК, 2006. – 352 с.

132. Тридід О.М. Логістичний менеджмент: [навчальний посібник] / О.М. Тридід, К.М. Таньков – Х. : ІНЖЕК, 2005. – 224 с.

133. Фінансово-економічний аналіз: підручник / [Буряк П.Ю., Римар М.В., Биць М.Т. та ін.]; під заг. ред. П.Ю. Буряка, М.В. Римара. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 528 с.

134. Фокин В.Н. Методика идентификации важных экологических аспектов / В.Н. Фокин, Е.И. Кислова, К.С. Дмитриева // Компетентность. – №8. – 2007. – С. 38-41.

135. Фомин П.А. Оценка эффективности использования финансов предприятий в условиях рыночной экономики / П.А. Фомин, В.В. Хохлов – М. : Высшая школа, 2002. – 212 с.

136. Фролова Л. Роль логістики в сучасних методах управління економічною діяльністю торговельного підприємства / Л. Фролова // Схід. – 2003. - № 3. – С. 37-39.

137. Хедли Дж. Анализ систем управления запасами: пер. с англ. / Хедли Дж., Уайтен Т. – М. : Наука, 1969. – 512 с.

138. Хобта В.М. Управління інвестиціями: [навчальний посібник] / В.М. Хобта - Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. – 448 с.

139. Хобта В.М. Концептуальні положення регулювання екологічних наслідків діяльності підприємства / В.М. Хобта, О.Ю. Руднєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т.3. – 320 с. – С. 308-311.

140. Хобта В.М. Напрямки формування ефективного організаційно-економічного механізму екологічного управління / В.М. Хобта, О.Ю. Руднева // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 37-3. – Донецьк, ДонНТУ, 2009. – 222 с. – С. 178-185.

141. Хобта В.М. Формування інформаційної системи для оцінки екологічних наслідків виробничої діяльності машинобудівного підприємства / В.М. Хобта, О.Ю. Руднева // Схід. Аналітично-інформаційний журнал. – 2010. – № 2. – С. 36-41.

142. Цимбалюк Л. Оптимізація виробничих запасів як один з напрямів управління витратами / Л. Цимбалюк, Н. Скригун // Економіст. – 2003. - №2. – С. 39-41.

143. Чухрай Н.І. Формування споживчої корисності на ринку логістичних послуг / Н. І. Чухрай, Є. Крикавський // Регіональна економіка : Науково-практ. журн. Львів (Україна) . - 2006. - № 3. — С. 32-41.

144. Швець И.Б. Управление производственными запасами на предприятии / И.Б. Швець, И.А. Бондарева. – Донецк : ИЭП НАН Украины.- 2003. – 181 с.

145. Шемаєва Л.Г. Організація матеріальних та фінансових потоків на підприємстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.02 / Л.Г. Шемаєва. — Х., 2001. — 20 с.

146. Шеннон Р.Ю. Имитационное моделирование систем – наука и искусство / Р.Ю. Шеннон; пер. с англ.; Под ред. Е.К. Масловского. - М. : Мир, 1978. – 489 с.

147. Шкабарня М. Перестройка и управление / М. Шкабарня // Советская индустрия. – 1989. – № 11. – С. 111-121.

148. Шнуренко О.В. Побудова інтегрованої системи управління матеріальними потоками на підприємствах кабельної промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.02 / О.В.Шнуренко. — Луганськ, 2002. — 19 с.

149. Экономический словарь / [ред. А. Н. Азрилиян]. – М. : Институт новой экономики, 2007. – 1152 с.

150. Abt S. Systemy logistyczne w gospodarowaniu. Teoria i praktyka logistyki / Abt S. - Wydanie 2 - Akademia Ekonomiczna, Poznań, 1996. – 456 s.

151. Chiani G. Introduction to logistics systems planning and control / Chiani G., Laport G. –W : Ltd. – 2005. – 377 p.
152. Gabler Lexikon Materialwirtschaft & Einkauf - Wiesbaden, 1983. – 420 p.
153. International Organization for Standardization. ISO 14042:2000 Environmental management – Life cycle assessment – Life cycle impact assessment. – Geneva: ISO, 2000.
154. International Organization for Standardization. The ISO Survey of ISO 9000 and ISO 14000 Certificates: The 13th Cycle. – Geneva: ISO, 2004.
155. Kochański T. Wpływ systemu logistycznego na konkurencyjność przedsiębiorstwa / Kochański T. // *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa*. – W-wa, 2003. – R.54, z.10. – P. 85-90.
156. Kooten G., Bulte E. The Economics of Nature: Managing Biological Assets. Oxford, “Blackwell Publishers”, 2000.
157. Paché G. Le management logistique integer / Paché G., Bacus-Montfort I. // *Problèmes écon.* – P. - 2003. - №2792. – P. 8-13.
158. Rizk N. Integrated flow planning in supply chains / Rizk N. // *Dissertation Abstracts International*. - 2005. - T. 67, № 1. - P. 5- 19.
159. The Encyclopedia of Management. 2nd Ed. – New York : Van Nostrand Reinhold Co., 1973. – 546 p.